

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุใน พื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ *

Participation of monks in enhancing the health and well-being of the elderly
in Doi Saket District Chiang Mai Province

วินิจ ผาเจริญ¹

กฤษฎี สุนันตา

Winit Pharcharuen¹

Kristathi Sunanta

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Administrative Studies, Maejo University

Corresponding Author, E-mail: winit.phacharuen@gmail.com¹

Abstracts

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยจะทำการเก็บข้อมูลจากประชากรพระสงฆ์ในอำเภอดอยสะเก็ด จำนวน 120 รูป จัดเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ T-Test การวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.93, S.D.= 0.48) 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ ทุกตัวแปรมีผลต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และข้อเสนอแนะจากการวิจัย พระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่ดอยสะเก็ดเพื่อการจัดการและหนุนเสริมอย่างเข้มแข็ง ควรบูรณาการให้โรงเรียน วัด ชุมชน และท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการดำเนินงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนจากภาคีเครือข่ายทั้งวัด ชุมชน โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศักยภาพและหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาและการจัดการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์; การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ; โรงเรียนชราบาลวุฒิวิทยาลัย

* Received May 11, 2024; Revised July 15, 2024; Accepted July 15, 2024

Abstracts

The objectives of this research article are to study 1) the participation of monks in enhancing the health and well-being of the elderly in Doi Saket District. Chiang Mai Province 2) Compare the participation of monks in enhancing the health and well-being of the elderly in Doi Saket District. Chiang Mai Province It is quantitative research. Data will be collected from the population of 120 monks in Doi Saket District. Data will be collected using questionnaires. And analyze the data using statistics, including percentage, mean, standard deviation, T-Test analysis, and analysis of variance. The results of the study found that: 1. The level of participation of monks in enhancing the health and well-being of the elderly in Doi Saket District. Chiang Mai Province, all 4 aspects were found to be overall at a moderate level ($\bar{X}$ =3.93, S.D.= 0.48) 2) Compare the participation of monks in enhancing the health and well-being of the elderly. All factors affect the participation of monks in enhancing the health and well-being of the elderly. Statistically significant at the 0.05 level. and recommendations from research, Monks and enhancing the health and well-being of the elderly in the Doi Saket area for strong management and support. Schools, temples, communities and localities should be open to participate. It starts with analyzing the problems and needs of the elderly. Including joint operations in partnership with network partners including temples, communities, schools, and subdistrict health promotion hospitals. local government organization to participate in driving potential and supporting the process of developing and managing systematic care for the elderly.

Keywords : participation of monks; Promoting the health of the elderly; Charabanwutwittayalai's Older People School

บทนำ

สถานการณ์ของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นของประชากรโลกเป็นประเด็นที่ทั่วโลกต่างให้ความสนใจ เนื่องจากมีผลอย่างยิ่งต่อการบริหารประเทศของรัฐบาลต่างๆ ทั่วโลก ทั้งนี้ในทศวรรษนี้ การสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่มขึ้นในประเทศต่างๆ ทั่วโลกในปี พ.ศ. 2559 โลกของเรามีประชากรทั้งหมดประมาณ 7,433 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 929 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5 ของประชากรทั้งหมด ในจำนวนประชากรไทยทั้งหมด 65.9 ล้านคน มีผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 11 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.5 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559) ดังนั้นประเทศเรากำลังเผชิญกับสังคมผู้สูงอายุ

(Aging Society) พร้อมก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี 2021 และคาดว่าในปี 2040 จะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (อนันตญา ชัยสงค์, 2565) เป็นประเด็นท้าทายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่รัฐบาลจะต้องมีแผนรองรับ ทั้งปัญหาที่ตามมาทั้งสังคมผู้สูงอายุคือทำให้วัยแรงงานน้อยลง ซึ่งจำเป็นต้องรับแรงงานต่างชาติเข้ามาทำงาน เมื่อคนวัยทำงานมีน้อย การขับเคลื่อนพลังการแข่งขันทางเศรษฐกิจก็น้อยลง นอกจากนี้ยังมีการใช้งบประมาณช่วยเหลือผู้สูงอายุและเฝ้าระวังรักษาเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันผู้สูงอายุก็มีปัญหาหลายอย่างรุมเร้า ทั้งปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาทางสังคม ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม ปัญหาทางด้านจิตใจ และปัญหาทางด้านปัญญา รวมทั้งการปล่อยให้ผู้สูงอายุเผชิญกับปัญหาชีวิตอยู่ตามลำพัง ดังนั้นจึงเป็นสถานการณ์ที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษและเร่งด่วน

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สถาบัน องค์การ หน่วยงาน กลุ่มและชมรมผู้สูงอายุ ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตแก่ผู้สูงอายุ โดยมีเป้าหมายให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย มีความสุข สนุกสนาน เน้นให้ความรู้ที่จะช่วยพัฒนาทักษะต่างๆ ให้ผู้สูงอายุเข้าใจและเท่าทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2560) และอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่าผู้สูงอายุมีคุณค่าและมีศักยภาพ ควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีส่วนร่วมทำประโยชน์แก่สังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สารการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้จริง เพิ่มโอกาสในการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน (กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ, 2559) ในแต่ละพื้นที่ที่มีการบริหารจัดการด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านความรู้ อารมณ์ สุขภาพและจิตใจของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าวัดฟังธรรมเป็นประจำ และปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยพระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมและหนุนเสริมกิจกรรมสอดแทรกหลักธรรมมาใช้ในการเสริมสร้างสุขภาวะแก่ผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางเสริมสร้างสุขวิถีในชีวิตประจำวันแก่ผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ โดยใช้กระบวนการและความร่วมมือแบบพึ่งพาตนเองภายในชุมชนเป็นหลัก ดังนั้นพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทโดยตรงทั้งให้ความรู้และปฏิบัติอันเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นและมีการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ให้มีความเป็นสัลลัมปะทา คือ ความถึงพร้อมด้วยศีล จึงทำให้มีความสุขทั้งกายและจิตใจ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคม ชุมชนได้อย่างสงบ มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ มีความเอื้ออารีต่อกันและกัน ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันเสมอ ฉะนั้นเมื่อประชาชนสามารถนำหลักธรรมคำสอน ความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักความสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ตลอดจนกระทั่งทำตนเป็นคนดี เพื่อเป็นมิตรแก่คนอื่น และมีความสมชีวิตา ความเป็นอยู่เหมาะสมก็จะสามารถนำพาชุมชนและสังคมไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอต๋อยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่ ผลของการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุอย่างบูรณาการในพื้นที่อำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์สามเณรในพื้นที่อำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวน 223 รูป กลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบเจาะจง ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด จำนวน 120 รูป
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ภาวะที่เป็นสุขทางกาย 2) ภาวะที่เป็นสุขทางจิตใจ 3) ภาวะที่เป็นสุขทางสังคม 4) ภาวะที่เป็นสุขทางปัญญาและจิตวิญญาณ ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะแจกสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอตอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.54$, S.D.= 0.48) เมื่อจำแนกรายละเอียดเป็นรายชื่อ 1) ภาวะที่เป็นสุขทางกาย 2) ภาวะที่เป็นสุขทางจิตใจ 3) ภาวะที่เป็นสุขทางสังคม 4) ภาวะที่เป็นสุขทางปัญญาและจิตวิญญาณ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ 4 ด้าน		ระดับสุขภาวะระดับตำบล		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ภาวะที่เป็นสุขทางกาย	3.85	0.82	มาก
2.	ภาวะที่เป็นสุขทางจิตใจ	3.90	0.91	มาก
3.	ภาวะที่เป็นสุขทางสังคม	3.65	0.73	ปานกลาง
4.	ภาวะที่เป็นสุขทางปัญญาและจิตวิญญาณ	4.02	0.83	มาก
ภาพรวม		3.93	0.84	มาก

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามสมมติฐานสามารถสรุปจากการทดสอบโดยภาพรวม

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่าทดสอบ	ค่า Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	อายุ	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางกาย	t-test	0.03	✓	-
2	พรรษา	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางจิตใจ	F-test	0.03	✓	-
3	วุฒิการศึกษาทางธรรม	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางสังคม	F-test	0.03	✓	-
4	ตำแหน่งทางการปกครอง	การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางปัญญาและจิตวิญญาณ	F-test	0.03	✓	-

ตารางที่ 2 ทดสอบตามสมมติฐานการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

3. แนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุอย่างบูรณาการในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่ดอยสะเก็ดนั้นเพื่อการจัดการและหนุนเสริมอย่างเข้มแข็งและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ควรเปิดให้โรงเรียน วัด ชุมชน และท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการดำเนินงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนจากภาคีเครือข่ายทั้งวัด ชุมชน โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศักยภาพและหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาและการจัดการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผล

ตามที่ได้เสนอผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยสรุปเรียงตามวัตถุประสงค์แล้วนั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.54$, S.D.= 0.48) เมื่อจำแนกรายละเอียดเป็นรายข้อ 1) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางกาย 2) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางจิตใจ 3) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางสังคม 4) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางปัญญาและจิตวิญญาณ เพราะผลเป็นเช่นนั้นเนื่องจากบทบาทของพระสงฆ์มีอยู่ 5 ด้านประกอบด้วย 1) บทบาทด้านการปกครอง 2) บทบาทด้านสุขภาพจิต 3) บทบาทด้าน ศาสนศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ 4) บทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) บทบาทด้านสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์ ด้วยเหตุนี้คือบทบาทที่สำคัญของพระสงฆ์เพื่อก่อกระบวนการในการสร้างความรู้ (Appreciation: A) เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน ดังแนวคิดของพระครูพิศิษฐ์ฯ ประชาณและคณะ (2563) ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 9 กระบวนการคือ 1) การสะท้อนปัญหาให้ชาวบ้านได้รับรู้อย่างแท้จริง 2) การเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน 3) พระสงฆ์ร่วมกับผู้นำชุมชนจัดประชุมเวทีชาวบ้านเป็นประจำทุกเดือน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน 4) พระสงฆ์ช่วยชุมชนประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ชาวบ้านรู้ร่วมถึงเทศน์อบรมสั่งสอนชาวบ้าน 5) ส่งพระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ความสามารถไปสอนศีลธรรมตามสถานศึกษา ร่วมถึงลงพื้นที่ชุมชน สร้างความตระหนักรู้และปลูกจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีแก่ชุมชน 6) จัดอบรมให้ความรู้เรื่องสัมมาชีพ เปิดวัดให้เป็นตลาด สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านและชุมชน 7) สอนชาวบ้านให้รู้จักพอเพียง อดทน ใช้ชีวิตบนความไม่ประมาท 8) ส่งเสริมให้ชาวบ้านพึ่งพาตนเอง เห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชน รักษาและหวงแหนชุมชนของตนเอง และร่วมกันพัฒนา 9) พัฒนาวัดของตนเองให้เป็นแหล่ง

เรียนรู้ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธรรมเจดีย์ และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 พบว่าพระสงฆ์ผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทั้งในฐานะเป็นที่ปรึกษาของชุมชน ในฐานะเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน ในฐานะมีความรู้สามารถ และฐานะมีประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์กับชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด และชุมชน (บวช) อย่างบูรณาการเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง ชาวบ้านอยู่ดีมีสุข สังคมสงบสุข พระพุทธศาสนามั่นคง เน้นความสามัคคีในชุมชน ดังนั้นวัดคือศูนย์กลางเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดธนวัฒน์ อธิบุญโญ และคณะ (2566) ได้ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสังฆาธิการที่มีต่อการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การมีส่วนร่วมช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดร.ณิธิ นิลแก้ว และคณะ (2566) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีข้อเสนอแนะถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการมีส่วนร่วมในหนุนเสริมศักยภาพและการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการบริการต่อผู้สูงอายุทั้งเป็นการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายด้านผู้สูงอายุทั้งด้านการปรับตัวและการพัฒนาอาชีพเสริมให้กับผู้สูงอายุ

2. ผลการวิจัยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดธนวัฒน์ อธิบุญโญ และคณะ (2566) ได้ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าตัวแปรทั้งอายุ อาชีพ การศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์มาก เมื่อนำหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระบุญเสริม จิรวทพนเมธี และคณะ (2565) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสุข สงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น ได้ค้นพบผลการศึกษากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ โดยจำแนกตาม สังเกต คณะสงฆ์ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม ระดับการศึกษาทางโลก และตำแหน่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าพระสงฆ์กับการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่ดอยสะเก็ดนั้นได้มีข้อเสนอแนะควรเปิดให้โรงเรียน วัด ชุมชน และท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการดำเนินงาน

ร่วมกันแบบหุ้นส่วนจากภาคีเครือข่ายทั้งวัด ชุมชน โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศักยภาพและหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนา และการจัดการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญชิน เสาวภาภรณ์, ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ, ปรีชา ดิลกภูมิสิทธิ์ และวราภรณ์ ไตรตลันนท์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมของผู้สูงอายุในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งพบจากการศึกษาชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการบริหารจัดการผู้สูงอายุ โดยมีผู้นำตามธรรมชาติที่เป็นอาสาสมัครมีจิตอาสาทำงานเพื่อผู้สูงอายุ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเหล่านั้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวมของผู้สูงอายุ โดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาพความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พระสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญของต่อกระบวนการในการสร้างความรู้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาทั้งประชาคมพันธกิจกิจกรรมให้ชาวบ้านรู้ ร่วมถึงเทศน์อบรมสั่งสอนชาวบ้านเพื่อสร้างความตระหนักรู้และปลูกจิตสำนึกความเป็นพลเมืองที่ดีแก่ชุมชน และจัดอบรมให้ความรู้เรื่องสัมมาชีพ เปิดวัดให้เป็นตลาด สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้านและชุมชน ทั้งสอนชาวบ้านให้รู้จักพอเพียง อดทน ใช้ชีวิตบนความไม่ประมาท ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขภาพความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน 1) บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพด้านภาวะที่เป็นสุขทางกาย 2) บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพด้านภาวะที่เป็นสุขทางจิตใจ 3) บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพด้านภาวะที่เป็นสุขทางสังคม 4) บทบาทของพระสงฆ์ต่อการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพด้านภาวะที่เป็นสุขทางปัญญาและจิตวิญญาณ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้แนวทางองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อให้ผลการวิจัยนี้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ ทั้งพระสงฆ์และหน่วยงานทุกภาคส่วนต้องทำอย่างบูรณาการเพื่อผู้สูงอายุทั้งบ้านหรือชุมชน โรงเรียน วัด เข้ามามีส่วนร่วม เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการดำเนินงานร่วมกันแบบหุ้นส่วนจากภาคีเครือข่ายทั้งบ้าน วัด โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศักยภาพและหนุนเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนา และการจัดการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ

สรุป

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุทั้งด้านอารมณ์จึงสามารถควบคุมทั้งด้านสภาวะทางด้านร่างกายและจิตใจให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขด้วยการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้วยตามหลักภาวนา 4 ได้แก่ 1) กายภาวนา 2) สีสภาวนา 3) จิตตภาวนา 4) ปัญญาภาวนา ซึ่งหลักธรรมนี้ได้

ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตด้วยปัญญาและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มีภูมิป้องกัน
 ดังนั้น จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์จึงมีบทบาทที่สำคัญในการเสริมสร้างสุขภาวะความอยู่ดีมี
 สุขของผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์
 ด้านภาวะที่เป็นสุขทางกาย 2) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางจิตใจ 3) การมีส่วนร่วมของ
 พระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางสังคม 4) การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ด้านภาวะที่เป็นสุขทางปัญญาและจิต
 วิญญานพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้าง
 สุขภาวะความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ ทุกปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะ
 ความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ.
- ดร.ณิ นิลแก้ว, นพดณ ปัญญาวิรัช และจิตติวุฒิ หนัมนี่. (2566). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการ
 ผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวม
 สมัย. 4 (2), 70-84
- บุญชิน เสาวภาภรณ์, ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ, ปรีชา ดิลกวุฒิสิทธิ์ และวราภรณ์ ไตรติลลันท์. (2557).
 รูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะแบบองค์รวมของผู้สูงอายุในจังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารวิจัยและ
 พัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 9 (1), 47-59
- พระครูพิศิษฐ์ประทาน (ประยูร นนทีย), พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, พระมหาสุนันท์ สุนันโท. (2563).
 การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม.
 วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 9 (1), 23-36
- พระธรรมเจดีย์, พระครูปลัดนิเวศ ชินวโร และ พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. (2565). การบูรณาการหลักพรหม
 วิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 4 (1), 1-14
- พระปลัดธนวัฒน์ อธิปัญญา, ไพรัตน์ เอิบสำโรง และ ไพวรรณ ปุริมาตร. (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรม
 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองคณะสงฆ์อำเภอปากช่อง จังหวัด
 นครราชสีมา. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 4 (2), 18-31
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2560). บริการท้องถิ่นเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ : วิทยาลัย
 พัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.
 (2560). สรุปผลการดำเนินงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ 10 เดือนที่สาม : ตุลาคม
 2559 - กรกฎาคม 2560 / สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงาน
 เลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

อนันญา ชัยสงค์. (2565). Hot Issue.....Aging Society มุมมองและผลกระทบ. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2566,
จาก https://www.gsbresearch.or.th/wp-content/uploads/2017/11/6MC_hotissue_Age_Society_ex.pdf